

Mihai Duțescu

Bureți de fag

3
TREI

BOOKZONE

1.

Deși trecuse destul timp de la moartea lui taică-su, în fiecare an, prin ianuarie, pe Radu îl apuca mai rău ca oricând și-l ținea toată luna.

La început, până la pomana de patruzeci de zile, îl visa mereu. Îl visa viu și în situații normale: mergeau să adune prune împreună, storceau struguri, puneau putina cu varză la murat pentru iarnă. Îl visase odată că a venit să-l vadă la internat la liceu și i-a adus un pui fript, dar asta nu se întâmplase — în patru ani de liceu, nu venise nimeni din familie pe la el. Pe atunci, bătrânul lucra pe șantier la niște hoteluri de pe litoral și ajungea rar acasă; cât despre maică-sa, nici gând, că nu-i ardea ei *să se ție de vizite*. Asta, fiindcă nu prea le păsase de soarta lui. Intrase acolo, destul! De-acum, ce puteau să-i mai facă? Câți de la ei din Șotânga intrau la liceu? Doi-trei, și se întorceau în sat de parcă i-ar fi lovit careva în moalele capului:

„Unde până mai deunăzi Dode al lui Guluș se juca cu fi-tu pe ruscă, are pretenția să-i zici Voinescu acuma. Voinescu Gheorghe, secretar la Consiliu, la Sfat.“

La Radu nu era cazul, pentru că după liceu a plecat la facultate — lucru încă și mai de neînțeles pentru bătrânii săi părinți, care însă, paradoxal, de data asta aveau să-i poarte de grijă mai mult ca înainte. Poate scăpaseră și ei de alte cheltuieli, că le venea parcă mai ușor acum. Așa că-i trimiteau câteodată pachet prin diverși inși care aveau drum la București și știau să ajungă și la el în Regie; îi puneau șosete noi, chiloți, o sticlă de vin, cozonac.

— Mă, flăcăilor, care e aicea la voi inginerul Ducu de la Șotânga de peste Olt?

— *Deocamdată* nu e niciun inginer aici, nene. Suntem cu toții studenți! venea răspunsul.

— Hai mă, taică, chemați-l să-și ieie sacoșa, că nu stau toată ziua pe drumuri...

Așa îi plăcea lui Ducu — Radu — Răducu să-și amintească anii aceia și așa îi plăcea să povestească, chiar dacă lucrurile stătuseră nițel altfel: careva de la ei din sat muncea în București, iar în vreo duminică, dacă îl prindeau pe-acasă, ăia bătrâni îi dădeau adresa și omul mergea la sigur. Ba într-o dimineață se pomenise chiar cu maică-sa, venită la spital la o rudă. A trecut și pe la el — și l-a făcut de răs,

cu baibaracul și broboada ei groasă în miez de vară. „Pupa-i-aș eu tălpile alea, cum doarme... Mânca-l-ar mama, cu tălpoanțele lui!“ ar fi chiuit femeia, iar Radu s-a trezit și, odată cu el, și colegii de cameră, buimaci — doi băieți din Sibiu de care lui i s-a făcut atunci foarte rușine. Îl recunoscuse după tălpile uriașe care-i ieșeau de sub cearșaf și era bucuroasă: plecată de-acasă de cu noapte, nimerise adresa și-și vedea și ea băiatul la facultate.

Bătrânul nu ajunsese în București, însă îl sprijinise pe Radu atât cât putuse — nu doar cu bani și, deseori, chiar în ciuda cârcotelilor neveste-sii. Iar Radu, ca o compensare, când s-a văzut el însuși cu bani, familie și copil, a rupt, cum se spune, chiar de la gura propriului copil pentru a le face părinților săi bătrânețea un pic mai ușoară. În fiecare lună, o parte din salariu se ducea pe medicamente, benzină, plătit oameni să sape, să are, să arăcească, să-i mai ajute cu via; plătit cărbuni iarna, plătit butelie, curent. Asta, dincolo de mofturile maică-sii — închis marchiza cu cornier, făcut hambar nou, făcut gard, porți — care costaseră destul. Invidioși, cei din neam cu ei veneau tot mai rar să-i vadă, în special acum când, bătrâni fiind, ar fi avut poate nevoie mai mult. Sau nu chiar rar, dar se pomeneau cu vreunii că le bat în poartă doar când aveau un scop

clar. Un *beneficiu*, cum îi bodogănea maică-sa. Spre exemplu, o cumnată mai tânără și mai în putere, care era vânzătoare la o prăvălie în satul vecin, îi vizita întotdeauna după ce se făcea vinul. Venea ea singură la început, o dată, după care, gata — din când în când, le trimitea direct damigeana prin șoferul de pe mașina de pâine, ca să i-o umple. Să fie pentru Ristică, bărbat-su, așa zicea, că toată ziua muncește! Alții veneau când se făceau mieii buni de tăiat sau când ieșeau puii — cine știe, poate pică ceva.

Și lui Radu îi era greu. În primul rând din pricina banilor, că avea copil mare și cheltuieli pe măsură, dar și a distanței. De la București la Șotânga erau aproape două sute de kilometri și, de multe ori, mai ales în ultimii ani de viață ai maică-sii, făcuse drumul ăsta dus-întors cel puțin o dată pe săptămână, când se nimerise, dar mai ales noaptea, pentru că-n timpul zilei avea și el condică, șefi... Și de obicei noaptea primea telefon:

— Alo! Alo! Ducule, tu ești, maică?

— Alo... Da...

— Maică, sunt Caterina... Vino cât poți de repede, că-i ținem lumânările lu' mămică-ta. Vino, mamă, dacă vrei s-o mai prinzi în viață!

Și uite-așa, din două vorbe, îl puneau pe drumuri. Își dădea cu un pic de apă pe față,

se îmbrăca și sărea în mașină. Când ajungea, dărâmat de oboseală, le găsea vesele, dând în bobi și mirosind a țuică.

— Bine, măi, mamă!

— Eh, mă simț mai bine acu' că veniși...

I se făcea și ei dor de băiat și deodată parcă o apucau palpitațiile și i se punea așa, ca o gheară în piept, care o astupa și-o lăsa fără aer... Murise nea Sică și rămăsese singură și bolnavă; o mai îngrijea vecina asta, Caterina, care avea și telefon acasă.

Cu taică-su a fost însă altfel.

Omul ăsta fusese un bărbat frumos în tinerețe, suplu, înalt, cu ochii albaștri și părul negru, și nu atât bun la suflet, cât mai degrabă demn și corect. Un bărbat care toată viața și-a văzut de treaba lui, chiar dacă un pic prea temperamental când venea vorba de lucruri care îi atacau mândria și bunele intenții. Era renumit că în tinerețe bătuse paisprezece rudari, el și cu un tovarăș de-al său, Ilie al Doții. Plecaseră cu caii pe izlaz și rămăseseră să doarmă în câmp; era o noapte de vară, undeva pe malul Oltului, priponiseră caii și făcuseră un foc în care aruncaseră dovleci la copt, când dintr-odată s-au pomenit înconjurați de rudari, că ăla e izlazul lor, că ce caută acolo... că-i omoară și le iau caii: i-a tocat cu Ilie pe toți paisprezece. I-au mărunțit cu ciomegele — „Aveam o bâzdoacă

de păducel... când am văzut că le dau la cap și ei tot nu cade, futu-i în cur pe mă-sa, am început să-i ard la țurloaie... Știi cum cădea? Palangă! Unu' după altu'... ca aracii cădea!“ Altă dată, îl nenorocise în bătaie pe președintele CAP și pe aghiotantul ăluia, când au dat năvală în curte să-i ia vitele pentru colectivizare. I-a plesnit peste bot cu coada furcii, iar pe ăla, bocciul ăla, l-a înțepat și-n cur de câteva ori, de l-a dăulat și-a zăcut după aia două săptămâni în spital. Amintiri care bătrânului încă îi gădilau orgoliul și-l făceau să pară că e „cineva“ în ochii celorlalți, îndeosebi fiindcă după acel episod bocciul „o lua pe la capul satului“ îndată ce-l vedea, ocolea câțiva kilometri, și el, și neamurile lui de aghiotant prost și bețiv — povești pe care le amesteca cu alte isprăvi din tinerețe, când înțepenise de frig o noapte întreagă, iarna, cocoțat într-un stejar în pădure, cu o haită de lupi dând târcoale la baza copacului, ori cu întâmplări din război, fiindcă luptase de la Stalingrad până în Munții Tatra și scăpase înot de la Cotul Donului — sergent artilerist, decorat cu Virtutea Militară cu spade. De aceea, când l-a lovit bătrânețea, a suferit mai mult de ciudă și sânge rău decât de boală și de alte cele, văzându-se pe zi ce trece tot mai neputincios. Însă boala a scobit în el și-n numai câteva luni l-a pus la pământ.

Deja de prin vară Ducu o auzea pe maică-sa văitându-se de bătrân: că *nu-i mai dă-n gând*, că parcă *nu se mai îndeamnă la muncă* la fel ca-n alți ani, că fumează și se moșmondește toată ziua, în loc să adune poame și *să puie de țuică*. Că-i zici vorbă și el doar se răstește la om — și degeaba, tot nu face ce-i zici. Cu toate astea, lui Ducu nu i se păruse schimbat; din contră, îl găsea mereu muncind cot la cot cu alții mai tineri. Odată, când tocmai primiseră grâul și trebuiau să-l bage în hambar, bătrânul căra sacii de unul singur și, privindu-l, băiatul amesteca o senzație de mândrie cu milă. Ar fi vrut să pună mâna și el să ajute, dar de câțiva ani suferea de niște probleme la coloană, rămânea înțepenit și nu putea să mai ridice de jos nici măcar un bănicior de porumb. Așa că încerca să compenseze vizitându-și părinții mai des și plătindu-le oameni să-i ușureze cu munca. Numai că n-aveai cu cine să te înțelegi; taică-su voia să arate că e încă-n putere — că, în ciuda bombănelilor muierii, uite, saltă sacul de grâu în spinare și-l deșartă fără ajutor de la nimenea! „La ce mai aduci oameni, să-ți cheltui banii?!“ — așa-l visa Radu, mult timp după ce a murit, un pic arțăgos și robotind toată ziua prin curte. Mai târziu, toamna, la struguri, la fel: chiar dacă umbla înfășurat cu un brâu din blană de oaie, că-l

dureau șalele și de-abia putea să mai meargă, se înhăma să ia coșul plin, îl azvârlea pe umăr și, șontâc-șontâc, se încăpățâna să-l ducă la teasc. Ca să nu mai vorbim despre treburile de zi cu zi, dat la animale, tăiat lemne de foc, cărat vreun ceaun din șopron, o damigeană sau vreo bidoană de murături. Făcea toate astea singur; cine să i le facă, dacă pe băiat îl avea inginer la București și venea pe la ei doar când îi dădeau ăia liber de-acolo? Și creștea în fiecare an și-o groază de păsări, și creștea întotdeauna și porc. Atâta doar că-n anul în care a murit i-a fost dat să rămână și fără porc de Crăciun, și să ajungă și de batjocura lui Ristică, frate-su de la Plăviceni.

„Nu taică, nu ne-a lăsat nimica. Sânge pe bătătură, atât...” Așa i-a zis băiatului, că-l sunaseră să vină urgent.

Când a ajuns, Ducu l-a găsit întins pe pat și înfășurat într-un iorgan de lână, gemând: el, om bătrân, nu se așteptase la așa ceva de la fratele lui. „Dacă anu' ăsta nu mai luarăm purcel, am zis că ce-o fi?! I l-om crește atunci p-al lui, că ne-o lăsa și nouă măcar să gustăm dacă-l taie...! Că oricum el mai taie unul la primăvară. Dă pe la lume prin sat ca să-i crească și taie... Așa că ne pomenirăm deunăzi cu Ristică... să-l fi văzut! Cu mașină,

cu măcelar... ni l-a scos din coșare și l-a tăiat numaidecât în mijlocul bățaturii, de n-a mai rămas nimic după el! Doar sânge-n bățatură, cum zise tac-tu. Măcar o ureche de poftă să ne fi lăsat!“ — asta era relatarea maică-sii. Ea știa să le potrivească mai frumos decât ăla bătrân, care doar rămăsese cu un nod în gât și-i țuruiau lacrimile.

De fapt, pe Radu îl sunaseră să vină fiindcă nea Sică vomita de câteva zile — „De supărare vomită!“ i-a zis maică-sa când s-au văzut, dar până la urmă, din vorbă-n vorbă, s-a scăpat și i-a povestit ce pățise. Că, într-adevăr, de supărare, bătrânul plecase prin zăpadă până-n pădure, trei kilometri pe jos, să adune bureți de fag. Era chiar în ziua de Crăciun și ei se pomeniseră că n-au ce pune pe masă, dacă omul ăla cu care erau rudă de sânge nu le lăsase nimic din porc. L-a luat el pe tot, bucățit, ambalat în saci de țiplă, l-a încărcat în portbagaj și dus a fost.

Adevărul e că prin primăvară Ducu îi anunțase că nu mai vrea porc, să nu se bazeze pe el — în sensul că n-o să mai contribuie cu bani, ca în alți ani. Zisese că poate ia de la so-cră-su, de unde lua și ied, și curcan de Paști, vin, mălai, ouă, dovleci și ce mai aveau ăia prin curte pe-acolo. Așa că lui taică-su nu-i mai dăduse mâna să cumpere purcel, doar

pentru ei doi. Mai ales că Ristică îi propusese să-l crească pe-al lui... E drept, îi trimitea uruială, codri de pâine, porumb; mai dădea și la păsări din alea, îi convenea. În plus, se simțise mai rău ca oricând în acel an — desigur, *nu se mai îndemna la muncă* la fel ca pe vremuri. Dar nici nu-și închipuise în viața vieților lui că dintr-un porc de o sută douăzeci de kile, frate-su n-o să-i lase un pic de șorici, de poftă măcar: cinci kilometri a bătut pe jos până la pădure, în ziua de Crăciun...! Bureții ăia i-a mâncat singur — i-a fript pe jar și i-a mâncat cu usturoi, după care a început să vomite.

L-a luat Răducu și l-a dus la București de urgență. Era galben, tras la față; îl îmbrăcaseră cu niște dimii groase și cu izmene pe dedesubt, i-au dat flanelă, cojoc, și el tot tremura încontinuu. După ce l-a desfăcut pe masa de operație, doctorul a ieșit pe hol, l-a chemat pe băiat și i-a zis că nu mai are rost — ar putea totuși să-i opereze ulcerul, cum crezuse inițial, dar nu mai are rost. E cancer, s-a extins peste tot. „Stomacul și esofagul sunt țândări... ficatul, la fel... l-am atins doar un pic și a țâșnit din toate părțile. Voiam să vă anunț că-l închidem la loc. Mai bine semnați și-l luați, ca să moară în patul lui.“

A murit după două săptămâni, timp în care Radu și-a băgat concediu fără plată și a

stat cu el la Șotânga. Maică-sa a ținut-o numai în plânsete și văicăreli; mai întâi că nu se descurcă singură *să-l grijească*; apoi, după ce s-a mai liniștit, văzând că băiatul nu pleacă, a început cu ce-o să facă ea dacă îi moare omul și rămâne părăsită acolo. Deși lua câte o pungă de medicamente lună de lună de când se știa, a mai trăit încă șapte ani după nea Sică, iar Ducu a bătut cu ea drumul spitalelor de cel puțin două-trei ori pe an, cu internări prelungite la Alexandria, la Roșiori sau la București și cu plocoane pe la toți șefii de secție care voiau s-o externeze.

— Nu prea avem de ce s-o mai ținem, ocupă un pat degeaba, vă rog să ne înțelegeți și pe noi. La vârsta ei ce mai vrea? Că nici măcar așa bolnavă nu e.

— Da, dar nu prea-i vine să se-ntoarcă acasă... De când a murit tata, îi e greu singură. Zice că e mai bine aicea-n spital, mai schimbă o vorbă cu lumea.

La înmormântarea bătrânului, maică-sa și-a smuls părul din cap și a fost nevoie să fie ținută de câteva rude, să nu sară în groapă după omul ei — că mai bine moare și ea decât așa! Ristică și celelalte neamuri din partea lui n-au mers deloc la cimitir; au plecat imediat după slujba de la biserică fără să zică nimic. Și-au mai făcut apariția la pomana de patruzeci